

Motion till riksdagen 2021/22:410

av **Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2020/21:217 Skärpta straff för våld och andra kränkningar i nära relationer

---

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2020/21:217 i den del där det föreslås att förtal och grovt förtal ska ingå som ett led i grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en översyn av tillämpningen av lagen (1988:688) om kontaktförbud i ärenden om utsatta kvinnor och barn och vid behov återkomma med förslag till åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över lagen (1988:688) om kontaktförbud särskilt utifrån utsatta kvinnors och barns skyddsbehov och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att göra psykiskt våld i form av kontrollerande eller tvingande beteende tydligt straffbart och tillkännager detta för regeringen.

2 Mäns våld mot kvinnor

Mäns våld mot kvinnor är ett mycket allvarligt samhällsproblem som berör många människors liv och vardag. Det är ett våld som pågår mitt ibland oss, ett våld som vi sällan märker därför att såväl förövaren som offret anstränger sig för att dölja det. Våldet kan ta sig olika uttryck och ha delvis olika motiv, som det hedersrelaterade våldet och förtrycket, vilket vi mer specifikt återkommer till i samband med den proposition som väntas i höst om hedersbrott. Brottstatistiken visar att de kvinnor som utsätts för våldsbrott ofta är bekanta med eller har en nära relation till den som utpekas som gärnings-

man. Var fjärde kvinna har någon gång i sitt liv utsatts för brott i en nära relation. De har blivit utsatta för systematiska kränkningar och förödmjukelser, inskränkningar av sin frihet, hot, trakasserier, misshandel och/eller sexualbrott. Kvinnor utsätts oftare än män för grovt, upprepat och kontrollerande våld från en partner. I jämförelse med män är det också vanligare att kvinnor utsätts för sexuellt våld i nära relationer. Även i samkönade par kan det förekomma våld. Det våld som hbtqi-personer utsätts för i nära relationer osynliggörs dock ofta och uppmärksammas inte i samma utsträckning som andra former av våld i nära relationer. Mäns våld mot kvinnor definieras av Världshälsoorganisationen (WHO) som ett utbrett folkhälsoproblem och en kränkning av de mänskliga rättigheterna.

Coronapandemin har medfört att mäns våld mot kvinnor ökat. Orsakerna är flera, t.ex. isolering och ekonomiska påfrestningar. År 2020 anmäldes 16 461 misshandelsfall mot en kvinna i en närstående relation jämfört med 14 261 anmälningar 2019. Det innebär en ökning med 15,4 procent mellan åren 2019 och 2020. Även kvinnojourerna vittnar om ett ökat antal kvinnor som söker skydd och stöd hos dem.

Det finns en rad olika undersökningar som visar på varierande siffror när det gäller mörkertalet för kvinnor som utsatts för mäns våld. Till exempel anmäls uppskattningsvis bara runt 10–20 procent av alla sexualbrott i Sverige (Nationella trygghetsundersökningen, NTU). En undersökning från 2014 gjord av European Union Agency for Fundamental Rights (Violence against women: an EU-wide survey – Results at a glance) visar att 28 procent av kvinnorna i Sverige har utsatts för fysiskt eller sexuellt våld av en nuvarande eller tidigare partner men att bara 17 procent av kvinnorna polisanmält det allvarligaste våld de utsatts för av sin partner eller tidigare partner. Inte minst de vittnesmål som framkom under metoo visar att mörkertalet är stort.

Det sexualiserade våldet, eller det könsbaserade våldet, är en samlingsbeteckning på de varierande former av våld som män riktar mot kvinnor just för att de är kvinnor. Det är strukturellt och systematiskt. Samtidigt är det godtyckligt och oberäkneligt, det kan slå till när som helst, var som helst och mot vilken kvinna som helst, något som metoo med all tydlighet visade. Ibland är förövaren mannen i en nära relation eller en kollega, ibland tillhör han familjen eller vänskretsen och andra gånger är han en helt främmande man eller, än värre, flera okända män. Det sexualiserade våldet är direkt eller indirekt en del av alla kvinnors vardag. Flera undersökningar visar att flickor och kvinnor medvetet eller omedvetet anpassar sitt liv på olika sätt på grund av rädsla för att utsättas för våldtäkt och sexuella trakasserier. I sin vardag agerar kvinnor utifrån en förståelse av våldsnärvaro, dvs. ett underliggande hot om våld mot sin integritet och sina kroppar, och förhåller sig därmed till den potentiella risken att råka ut för våld. På så sätt påverkar och begränsar våldet alla kvinnors liv i olika utsträckning och skapar en otrygghet som begränsar varje kvinnas frihet och handlingsutrymme. Kvinnor har inga frizoner. Det får även som konsekvens att alla män lätt upplevs som potentiella förövare då det i varje given situation är omöjligt för en kvinna att i förväg veta vem som är ofarlig och vem som vill en illa. Det handlar inte om att kollektivt skuldbelägga alla män utan om att våga se den verklighet som råder och förstå kvinnors motiverade kollektiva rädsla.

Alla former av våld ska polisanmälas, och varje polisanmälan ska bemötas med kompetens från rättsväsendet. Vänsterpartiet har länge lyft frågor om att målsägandebiträden oftare och snabbare ska förmedlas till brottsoffer, att också övrigt brottsofferstöd behöver stärkas och att kompetensen i rättsväsendet om mäns våld mot kvinnor måste utvecklas. Vissa mäns förakt och hat mot kvinnor manifesteras såväl genom våld

i nära relationer och våldtäkter som köp av sexuella tjänster, koppleri och människohandel. Den yttersta manifestationen av våldet är när kvinnor misshandlas till döds, s.k. femicid. Det finns fortfarande ett genomgående problem inom hela rättskedjan när det gäller hanteringen av det sexualiserade våldet – från polisens upptagning av anmälan, beslut om kontaktförbud för den våldsamme mannen, säkrande av teknisk bevisning samt åklagarens utredning till tingsrättens dom. Omedvetna fördomar och strukturer gör att kvinnors utsatthet inte tas på allvar och synen på kvinnor som brottsoffer gör att ärenden läggs på hög i polisens interna prioritering, att förundersökningar läggs ned och att domare ställer orimliga krav på brottsoffrets beteende för en fällande dom. Alla delar av rättskedjan behöver kompetensutvecklas så att lagstiftningen används så som den är tänkt. Vi utvecklar våra förslag kring mäns våld mot kvinnor i motioner till riksdagen under höstens allmänna motionstid 2021. Läs mer i motionen Stoppa mäns våld mot kvinnor – konkreta åtgärder (2021/22:2599) och motionen Mäns våld mot kvinnor och andra former av våld i nära relationer (2021/22:2591).

3 Regeringens förslag

Regeringen föreslår i propositionen en rad straffskärpningar i syfte att visa att våld och andra kränkningar i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem. Bland annat föreslås en höjning av minimistraffet för grov fridskränkning och grov kvinnofrids-kränkning från fängelse i nio månader till fängelse i ett år. Vidare skärps straffet för överträdelse av kontaktförbud så att böter tas bort från straffskalan. Samtidigt ska mindre allvarliga överträdelser av kontaktförbud inte längre vara fria från straff utan i stället straffas med böter. Ett utvidgat kontaktförbud ska även kunna förenas med villkor om elektronisk övervakning som en förstahandsåtgärd. Vidare tas det s.k. väsentlighetskravet för kontaktförbud avseende en gemensam bostad och för särskilt utvidgat kontaktförbud bort. Regeringen föreslår även att förtal och grovt förtal ska kunna ingå som ett led i dels grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning, dels olaga förföljelse.

4 Vänsterpartiets förslag

Vänsterpartiet står bakom regeringens förslag utom på en punkt som vi närmare redogör för nedan. Vi har även ett par egna förslag om kontaktförbud och psykiskt våld som syftar till att ytterligare förbättra skyddet för kvinnor och barn som utsätts för mäns våld.

4.1 Förtal

Regeringen föreslår att förtal och grovt förtal ska kunna ingå som ett led i grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Vid första anblicken kan detta förslag verka bra eftersom syftet är att stärka skyddet för de kvinnor och barn som utsätts för våld av en partner, expartner eller pappa. Vi håller förvisso med Sveriges advokatsamfund som, i sitt remissvar på utredningen som ligger till grund för regeringens förslag (SOU 2020:57), lyfter fram att förtalsbrotten har ökat markant under senare år till följd av

ökad användning av internet och sociala medier. Enligt Advokatsamfundet är det inte ovanligt att förtal används som ett medel för att systematiskt trakassera och kränka närstående eller tidigare närstående. Dessvärre har det även blivit allt vanligare att män som utövat våld mot kvinnor och barn använder sig av möjligheten att anmäla den kvinna som berättar om våldet för just förtal.

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) lyfter fram denna problematik i sitt remissvar och avstyrker förslaget med emfas. Enligt Roks har det skett en central förskjutning av hur förtalsbestämmelsen används i Sverige sedan utredningen av fridskränkingsbrotten ägde rum under 1990-talet. Roks skriver att sedan lagändringen rörande åtalsreglerna om förtal infördes, enligt vilken åtal kan väckas av åklagare om det är påkallat från allmän synpunkt, har skyddet för mäns heder att slippa omtalas av kvinnor som utövare av sexuellt och annat våld blivit en stor del av de åtal som har väckts med stöd av regeln. I Åklagarmyndighetens anvisningar om hur de nya reglerna ska tillämpas anför, enligt Roks, explicit det starkt kränkande i att utpekats som sexualbrottsling, att det är ett angrepp på en persons heder. Enligt Roks innebär regeringens förslag att ett redskap som har blivit centralt när män ska försvara sin heder och som är effektivt för att tysta kvinnor från att berätta om våldserfarenheter ska föras till grunderna för fridskränkingsbrotten. Taget i beaktan att allt fler män svarar med motanmälningar när kvinnor söker samhällets stöd i polisanmälan av våldet är förslaget enligt Roks direkt olämpligt. Vänsterpartiet instämmer i Roks ställningstagande. Regeringen har dock inte alls bemött dessa invändningar i sin proposition. Vi anser att förslaget riskerar att bli kontraproduktivt och i förlängningen leda till ett minskat skydd för utsatta kvinnor och barn.

Riksdagen bör avslå proposition 2020/21:217 i den del där det föreslås att förtal och grovt förtal ska ingå som ett led i grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Detta bör riksdagen besluta.

5 Se över möjligheterna till kontaktförbud

Enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud får förbud meddelas för en person att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en annan person eller att följa efter denna person. Kontaktförbud får meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet avses skydda. Kontaktförbud kan meddelas avseende gemensam bostad. Vidare kan ett kontaktförbud utvidgas till ett förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats eller annat ställe där den personen brukar vistas, s.k. utvidgat kontaktförbud. Ett beslut om utvidgat kontaktförbud ska förenas med villkor om elektronisk övervakning, om den mot vilken förbudet gäller har överträtt ett tidigare kontaktförbud och det inte finns särskilda skäl mot det. Den som har överträtt ett utvidgat kontaktförbud får meddelas förbud att uppehålla sig inom ett ännu större område, s.k. särskilt utvidgat kontaktförbud. Förbudet får omfatta ett eller flera områden i anslutning till sådana platser där den andra personen har sin bostad eller arbetsplats eller annars brukar vistas. Ett beslut om särskilt utvidgat kontaktförbud ska förenas med villkor om elektronisk övervakning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Den som bryter mot ett kontaktförbud med villkor om elektronisk övervakning döms för överträdelse av kontaktförbud med elek-

tronisk övervakning till fängelse i högst två år. Den som i övrigt bryter mot ett kontaktförbud döms för överträdelse av kontaktförbud till böter eller fängelse i högst ett år.

Reglerna om kontaktförbud är särskilt relevanta när det gäller män som utövat eller riskerar att utöva våld mot närstående kvinnor. Dessvärre har bestämmelserna inte alltid tillämpats som tänkt, vilket medfört att skyddet för utsatta kvinnor och barn fortfarande brister. Även om lagen inte ställer något krav på att den som omfattas av kontaktförbud tidigare har dömts för brott tolkas lagen ofta så. Riksorganisationen för tjejjourer och kvinnojourer i Sverige (Roks) skriver t.ex. i sitt remissvar på utredningen inför den senaste ändringen av lagen om kontaktförbud att tidigare brott tvärtom är en förutsättning för att få ett kontaktförbud beviljat. Roks anser att lagen förlorat sitt preventiva syfte, dvs. att förhindra att något brott alls begås. Det är Roks uppfattning att om en kvinna ansöker om kontaktförbud måste myndigheterna ta ansökan på största allvar. Om fler kvinnor som ansökt hade fått kontaktförbud beviljat hade till och med mord kunnat förhindras. Roks har även synpunkter på bestämmelsen om kontaktförbud för gemensam bostad. De beklagar att integritetskränkningen för mannen i praktiken har fått gå före kvinnors och barns säkerhet. Vänsterpartiet instämmer i det beklagandet.

Utredningen Ett särskilt hedersbrott (SOU 2020:57) har bl.a. sett över om utvidgat kontaktförbud med elektronisk övervakning ska kunna meddelas som en förstahandsåtgärd. Vidare har utredningen sett över straffskalan för överträdelse av kontaktförbud och om det geografiska området vid särskilt utvidgat kontaktförbud ska ändras. Sammantaget gör utredningen bedömningen att bestämmelsen om särskilt utvidgat kontaktförbud inte bör ändras med avseende på det geografiska området. Utredningen anför bl.a. att kontaktförbudet skulle bli för omfattande om det gällde en hel kommun och därmed strida mot det allmänna proportionalitetskravet i straffrätten. Kommuner är också olika stora, vilket enligt utredningen är skäl för att inte knyta ett kontaktförbud till kommunbegreppet (SOU 2020:57 s. 275). Vidare kommer utredningen fram till att det inte bör införas en möjlighet att meddela ett interimistiskt kontaktförbud, dvs. ett tillfälligt kontaktförbud som gäller temporärt under handläggningstiden. Unizon (riksförbund för kvinnojourer, tjejjourer och ungdomsjourer) har kritiserat detta i sitt remissvar på utredningen och poängterar att möjligheten till ett interimistiskt kontaktförbud skulle stärka skyddet för utsatta kvinnor och barn.

Regeringen har i proposition 2020/21:217 Skärpta straff för våld och andra kränkningar i nära relationer föreslagit vissa förändringar av reglerna om kontaktförbud. Ett beslut om utvidgat kontaktförbud ska enligt förslaget kunna förenas med villkor om elektronisk övervakning även om den mot vilken förbudet gäller inte tidigare har överträtt ett kontaktförbud. Vidare föreslår regeringen att straffskalan för överträdelse av kontaktförbud utan elektronisk övervakning skärps från böter eller fängelse i högst ett år till fängelse i högst ett år. Förslaget innebär även att det ska bli lättare att meddela kontaktförbud avseende gemensam bostad, vilket är ytterst viktigt för utsatta kvinnor och barn. Vidare föreslår regeringen att det s.k. väsentlighetskravet för att meddela särskilt utvidgat kontaktförbud ska tas bort. Vänsterpartiet är positivt till dessa förslag. Dock bedömer regeringen att bestämmelsen om särskilt utvidgat kontaktförbud inte bör ändras i fråga om geografiskt område eller omfattning, vilket vi anser är en stor brist. Regeringens förslag som syftar till att utsatta kvinnor inte ska behöva lämna sin bostad riskerar därigenom att leda till att kvinnan i praktiken inte kan röra sig fritt i närområdet. Kombinationen av ett kontaktförbud avseende den gemensamma bostaden och ett kontaktförbud som gäller för ett större geografiskt område än i dag skulle avsevärt stärka skyddet för utsatta kvinnor och barn.

Vänsterpartiet anser att det är djupt otillfredsställande att bra bestämmelser som syftar till att stärka trygghet och säkerhet för utsatta kvinnor och barn och att förhindra allvarlig brottslighet inte tillämpas som det är tänkt. De fall där kvinnor dödade av närstående män under våren 2021 visar tydligt på behovet av en användning av kontaktförbud i preventivt syfte. Vänsterpartiet anser att utredningen SOU 2020:57 inte utrett frågan om kontaktförbud i förhållande till kvinnors och barns skydd från våldsutövande män tillräckligt ordentligt. Vi saknar t.ex. en genomgång av hur reglerna om kontaktförbud tillämpas i praktiken. Vi vill även se över bestämmelsen om ett särskilt utvidgat kontaktförbud. Vi är särskilt oroade över att barn sällan tycks få skydd av kontaktförbud. Det är inte rimligt att utsatta kvinnor och barn får sin frihet begränsad och får leva i ständig osäkerhet om de ska stöta ihop med en våldsam man eller inte. Vi vill därför att det ska bli möjligt att redan vid första beslutet om ett utvidgat kontaktförbud förbjuda en person att vistas inom ett större område, t.ex. en kommun, en del av en kommun eller en stadsdel i en större stad. Även frågan om ett interimistiskt kontaktförbud bör ses över av den nya utredningen.

Regeringen bör ta initiativ till en översyn av tillämpningen av lagen (1988:688) om kontaktförbud i ärenden om utsatta kvinnor och barn och vid behov återkomma med förslag till åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över lagen (1988:688) om kontaktförbud särskilt utifrån utsatta kvinnors och barns skyddsbehov. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Psykisk misshandel i nära relationer

Psykisk misshandel riktar sig mot en persons självkänsla i syfte att dominera, kontrollera och förödmjuka. Våldet kan leda till stress som ger allvarliga konsekvenser för både den fysiska hälsan och det psykiska välmåendet för den som utsatts även lång tid efter att misshandeln har upphört. Trots det är verbal och psykisk misshandel i sig inte alltid straffbar enligt svensk lagstiftning i dag.

6.1 Fridskränkningens brotten

Brotten grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning syftar till att motverka våld i nära relation genom att ta sikte på upprepade straffbara kränkningar som riktar mot närstående, t.ex. en partner, förälder eller ett barn till gärningspersonen. De grova fridskränkningens brotten finns reglerade i 4 kap. 4 a § brottsbalken (BrB). Brottet rubriceras grov kvinnofridskränkning om våldet utövas av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift eller sambo med. Kränkningarna mot en närstående kan ske genom våldsbrott, fridsbrott och sexualbrott. Brotten kan bestå av exempelvis misshandel, olaga hot, ofredande och sexuellt övergrepp. Grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning kan även omfatta skadegörelsebrott mot en närståendes egendom eller överträdelse av kontaktförbud. I stället för att bedöma de aktuella brotten vart och ett för sig innebär de grova fridskränkningens brotten att domstolen ska göra en helhetsbedömning av den utsatta personens situation. Om gärningarna inte bedöms som ett grovt fridskränkningens brott, kan de i stället bedömas som fristående brott. För att gärningarna ska rubriceras som en grov fridskränkning ska de ha utgjort ett led i en

upprepad kränkning av den drabbades integritet. Målsättningen med införandet av fridskränkingsbrotten var att inom ramen för det straffrättsliga förfarandet kunna beakta den utsatta personens hela situation och utsatthet för en serie i och för sig straffbelagda men ofta var för sig relativt lindriga gärningar. Genom fridskränkingsbrotten avsågs också att få till stånd en uppgradering av straffvärdet för sådana gärningar (SOU 2011:85).

Enligt svensk lagstiftning måste psykisk misshandel rymmas inom rekvisiten för något av de ovanstående brotten, t.ex. olaga hot eller ofredande, för att vara brottslig. Tagen ur sitt sammanhang är verbal och psykisk misshandel därför i sig inte alltid straffbar. Vidare verkar utvecklingen i praxis ha lett till att det i princip krävs att åtalet omfattar allvarlig brottslighet för att domstolen ska döma för fridskränkingsbrott. De vanligaste brotten som ingår i fällande domar är misshandel av normalgraden, följt av olaga hot och ofredande. Fridskränkingsutredningen (SOU 2011:85) gjorde en praxisgenomgång av 300 hovrättsdomar som visade att det i 97 procent av domarna för grov kvinnofridskränkning och i 90 procent av domarna för grov fridskränkning ingick misshandel av normalgraden. Utredningen konstaterade att det i den övervägande delen av fallen ingick förhållandevis allvarliga gärningar. Det var sällan åklagaren väckte åtal för fridskränkingsbrott om åtalet bara bestod av lindrigare gärningar. Med lindrigare gärningar avsågs exempelvis olaga hot, ofredande och ringa misshandel. Dessa brott har visserligen både böter och fängelse i straffskalan men ansågs ändå som förhållandevis lindriga enligt Fridskränkingsutredningen. Utredningen ansåg dock att det inte kunde dras några säkra slutsatser om orsakerna till utvecklingen av domstolarnas praxis.

Fridskränkingsutredningens praxisgenomgång visar dock att upprepade kränkningar (brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken) begångna mot en närstående eller tidigare närstående person i en klar majoritet av fallen av domstolarna bedömts som fridskränkingsbrott och inte som enskilda gärningar. Det särskilt straffvärda i att utsätta en närstående eller tidigare närstående person för upprepade brott som innefattar fridskränkningar fångas på så sätt upp i den straffrättsliga bedömningen. I detta avseende har målsättningen med införandet av fridskränkingsbrotten uppnåtts, enligt utredningen.

I kvinnofridspropositionen (prop. 1997/98:55), som ligger till grund för fridskränkingsbestämmelsen, anges att det normalt sett torde röra sig om relativt allvarliga gärningar, men att även gärningar som, sedda var för sig, kan bedömas som relativt lindriga kan grunda ansvar för brottet om de varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla. Så kan vara fallet om de ingått i ett mönster som sammantaget lett till att offret bryts ned. Enligt propositionen är det alltså fullt möjligt att endast en serie lindriga gärningar kan uppfylla kravet, även om det dock ofta torde ingå allvarligare brott.

Att det ingår misshandel av normalgraden i nästan alla fridskränkingsdomar har uppmärksamats och kritiserats på flera håll. Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) skrev i ett remissvar¹ att tillämpningsområdet för fridskränkingsbrotten blivit snävare än vad som var avsett. Roks anser att tillämpningen står i strid med avsikten att komma åt de lindrigare gärningarna och att domstolarna missat att det straffvärda ligger i den upprepade kränkningen snarare än det grova våldet. Även

¹ Prop. 2012/13:108.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har ansett att det faktum att domarna alltid innehåller allvarligare brottslighet strider mot syftet med bestämmelsen.²

I dag är straffet fängelse i lägst nio månader och högst sex år. Regeringen har i proposition 2020/21:217 Skärpta straff för våld och andra kränkningar i nära relationer föreslagit att minimistraffet för fridskränkingsbrotten ska vara ett års fängelse. Detta föreslog redan Kvinnovåldskommissionen i sitt slutbetänkande SOU 1995:60. Vänsterpartiet står, som vi nämnt ovan, bakom regeringens förslag.

6.2 Utred coercive control: kontrollerande eller tvingande beteende

England, Wales och Skottland har infört ett särskilt lagrum som adresserar frihetsbegränsningar och psykisk misshandel i nära relationer, s.k. coercive control, eller översatt till svenska: kontrollerande eller tvingande beteende. I Storbritannien finns inte något specifikt brott för våld i hemmet. Gärningar kan i stället åtalas som våldtäkt, olaga frihetsberövande, olaga hot, utpressning eller trakasserier m.m. Brottet kontrollerande eller tvingande beteende infördes för att täcka vad som uppfattades som en lucka i gällande lagstiftning. Lagrummet kan tillämpas i olika våldskontexter i nära relationer, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck/våld i hederns namn. Skillnaden mot den nuvarande svenska lagstiftningen är främst att även psykisk misshandel tydligt omfattas av det kriminaliserade området. Av vägledningen till lagstiftningen framgår att kontrollerande eller tvingande beteende inte avser en enda händelse utan utgörs av ett målmedvetet beteendemönster som sker över tid där en individ utövar makt, kontroll eller tvång över en annan individ. Beteenden som utgör kontrollerande eller tvingande beteende kan t.ex. vara att isolera någon från hans familj eller vänner eller att övervaka någon genom att kontrollera var hen befinner sig, vem hen får träffa och vad hen får ha på sig för kläder. Även verbal misshandel som att upprepade gånger tala om för en person att hen är värdelös eller dylikt kan utgöra kontrollerande eller tvingande beteende.³

Örebro universitet påpekar i sitt remissvar på den utredning som ligger till grund för regeringens aktuella förslag (SOU 2020:57) att länder som England, Wales och Skottland infört ett särskilt lagrum om s.k. coercive control. Örebro universitet välkomnar en framtida prövning av coercive control i svensk lagstiftning. Brottsoffermyndigheten menar i sitt remissvar att tiden nu är mogen att allvarligt överväga om konstruktionen av fridskränkingsbrotten ska ta sin utgångspunkt redan i gärningspersonens kontrollerande beteende. Brottsoffermyndigheten hänvisar till den lagstiftning som bl.a. finns i England som utgår från att våld som utövas i en nära relation ofta föregås av olika former av kontrollerande beteenden. Exempel på sådana beteenden kan vara att offret isoleras från vänner och familj och att offret inte får välja arbete och fritidssysselsättning. Konsekvenserna för offret av att leva under sådana omständigheter kan vara jämförbara med att utsättas för fysisk misshandel. En lagstiftning med fokus på kontrollerande beteenden skulle även kunna omfattade det som benämns ekonomiskt våld.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att psykiskt våld, på ett tydligare sätt än i dag, omfattas av den svenska kriminaliseringen av våld i nära relationer. I och med den

² Vad är en upprepad kränkning av integriteten? Fridskränkingsbrottens problematiska kvalificerande rekvisit, examensarbete i straffrätt, 30 HP Malin Enberg, juridiska institutionen SU, 2014.

³ Rapport från riksdagens utredningstjänst, dnr 2021:60.

pågående coronapandemin där fler människor jobbar hemifrån och minskar sina sociala kontakter har möjligheterna för en kontrollerande person att utöva tvång och kontroll över sin partner ökat.

Regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att göra psykiskt våld i form av kontrollerande eller tvingande beteende tydligt straffbart. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Linda Westerlund Snecker (V)

Gudrun Nordborg (V)

Jon Thorbjörnson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Jessica Wetterling (V)